

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

XXX. De regulis Iuris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62355)

contrahit cum Ecclesia spirituale & insolubile connubium. Aliis vero castibus donatio patris facta filio non emancipato revocabilis est, nec nisi patris morte firmatur, l. 2. cum ibi notatis, C. si quis alteri vel sibi, & l. Donatio-
nes quas, C. de donat. int. vir. & ux. sicut paulò ante dixi de confirmatione donationis per conjugem factæ in favorem conjugis superstitis. Atque his juribus in Gallia quoque utimur, Papo lib. 11. tit. 1. num. 1.

VIII. Donatio traditione perficitur. Ex quo enim aliquis verbo, aut scripto suam donandi voluntatem expressit, sibi necessitatem imposuit tradendi quod donavit, & ad tradendum compelli potest, §. Perficiuntur, Instit. de donation. & l. Si quis argentum, §. fin. C. eod. tit. Verumtamen si donator sibi usufructum retinuit, potest quidem rem ad possessionem & usufructum retinere, sed Juris fictione intelligitur tradidisse, licet non tradiderit, l. Quisquis, Cod. de donation. & d. l. Si quis argentum, §. Sed si.

CAPUT XXX.

De Regulis Juris.

 Domnium disciplinarum peritiam mirificè conducunt Regulæ generales, quæ singulis rebus sub eodem genere contentis, quæque rationum paritate nituntur, sunt à studiosis accommodandæ. Hinc factum est ut Medicorum Princeps, Hippocrates suos ediderit aphorismos qui discipulis suis essent pro regulis Artis medicæ, & præceptis universalibus, à quibus dirigerentur. Similiter Jurisprudentia, tum Canonica, tum Civilis suas utraque profert Juris regulas occurrentium causarum judiciis accommodandas. Hoc argumento Philosophi præceptiones quasdam pro inconcussis principiis exhibent nomine Axiomatum quibus contradicere sit nefas, ex quibus ut fontibus suarum conclusionum rivulos derivant. Hujuscemodi pariter sunt ad morum institutionem veterum Hebræorum proverbialia & parabolæ, quales nobis sup-
peditant tum Salomonis, tum Jesu Siracidæ libri sacri. Cavendum nihilominus multorum sive Juris, sive medicæ Artis candidatorum vitium, qui vel nullatenus, vel paulisper expensis rerum judicandarum momentis & circumstantiis, sive corporum singularium quæ curanda susceperunt particularibus complexionibus & viribus, indiscriminatim suas illas universales regulas contra earundem finem, atque authoris à quo prodierunt mentem, perinde ac unum aliquod ephippium ad omnem equitationem atque vesturam, & unum cothurnum ad omnem pedem violenter simul & ineptè accommodant, ut in corporibus curandis morbos adaugeant, & in causis

A a a a 2 dijudican

dijudicandis quamlongissime à Jure aberrant. Huc tendit Ulpiani monitum istud: *Omnis definitio in jure periculosa est; parum est enim ut non subverti possit.* l. *Omnis definitio*, D. de regul. jur. Et Sapiens Hebraeus Eccli 20. egregie dicit: *Ex ore fatui reprobabitur parabola; non enim illam dicit in tempore suo.* Idcirco adhibenda semper prudens discretio & circumspectio, ne regulæ extra proprios fines detorqueantur. Selegi verò in hujus Operis calce ex universo utriusque Juris corpore, nonnunquam etiam ex libris sacris regulas Juris diversas, quarum noticiam præ compluribus aliis quas prudens omisi, maxime conducere ad Jurisprudentiam Canonicam visum est mihi. Atque his ipsis aliquas passim observationes præcipuæ utilitatis adjunxi.

I. Beneficium Ecclesiasticum non potest licite sine canonica institutione obtineri, c. 1. de reg. jur. in 6. & can. *Si quis dinceps*, 16. q. 7. Porro institutio canonica hæc requisita pertinet ad Episcopum, can. *Nullus omnino*, 16. quæst. 7. Si quis opponat regulam Cancellariæ excludentem omnem litem adversus pacificum triennalem Beneficii possessorem: respondemus cum Glossa hujus cap. *Beneficium*, & cum Felino in cap. *Licet*, de simon. & cum Gomesio in reg. de trien. possell. quæst. 42. regulam quidem de triennali possessore excludere privatum quemlibet prætendentem jus ad Beneficium pro quo lis mota est, adeo ut hac triennii exceptione actor submoveatur: sed posse nihilominus Episcopum ex officio compellere triennalem pacificum ad ostendendum se titulo niti canonice provisionis. Utrum autem bona fide provissus cum titulo colorato possit licite sic possessum retinere Beneficium, disputatur inter Canonistas, quorum aliqui volunt istam de triennio regulam æquivalere ex Legislatoris Pontificis intentione titulo canonico; alii negant. Videri potest loco cit. Gomesius qui talem Romanæ Rotæ stylum esse perhibet, ut stabiliatur pacificus triennalis possessor, dum nitatur titulo colorato, cui juncta sit bona fides, idque totum constituat canonicum titulum.

II. Actor sequi debet forum rei, cap. *Si Clericus*, de foro compet. & l. 2. & l. *In criminali*, C. de jurisd. omn. jud.

III. Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit, cap. *Possessor*, de reg. jur. in 6. & cap. fin. de præscription.

IV. Is qui in jus succedit alterius, eo jure quo ille uti debet, cap. *Is qui*, de reg. jur. in 6. & l. *Qui in jus*, D. cod.

V. Semel Deo dicatum non est ad usus humanos ulterius transferendum, cap. *Semel*, de reg. jur. in 6.

VI. Peccatum non dimittitur nisi restituatur ablatum, cap. *Peccatum*, de reg. jur. in 6.

VII. Minus est habere actionem quam rem, l. *Minus*, D. de reg. jur.

VIII. Nihil est tam contrarium consensui quam error qui imperitiam detegit, l. *Si per errorem*, D. de jurisd. omn. jud. Hoc tamen tenendum de consensu

consensu quo ratum contrahitur matrimonium, non infringi nisi errore personæ, aut conditionis, ut si pro libero supponatur servus, aut pro Titio Sejus: sed nullatenus errore morum, vel qualitatis, vel fortunarum, ut habetur 29. quæst. 1. per totam.

IX. Leges instituuntur cum promulgantur, firmantur autem cum moribus utentium comprobantur, can. *In istis*, §. *Leges*, dist. 4.

X. Tempus à Jure præscriptum non currit adversus impeditum, cap. *Inter quatuor*, de cler. non resid. & cap. *Commissa*, de elect. in 6.

XI. Nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse habet, cap. *Nemo potest*, de reg. jur. in 6. & l. *Nemo plus juris*, D. eod.

XII. Contractus ex conventionione legem accipere dignoscuntur, cap. *Contractus*, de reg. jur. in 6. & l. *Contractus*, D. eod.

XIII. Omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur, cap. 1. de reg. jur. & l. *Nihil tam naturale*, D. eod.

XIV. Non potest esse pastoris excusatio si lupus oves comedit, & pastor nescit, can. *Quarvis*, de reg. jur. ex S. Gregorii Magni registro.

XV. Facientis culpam procul dubio habet qui quod potest corrigere negligit emendare. Scriptum quippe est (Rom. 1.) non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus, participes judicantur: (& aliquanto post) & nihil prodest non puniri proprio qui puniendus est alieno peccato, can. *Facientis culpam*, dist. 86.

XVI. Quatuor modis pervertitur humanum iudicium, timore, cupiditate, odio, & amore, can. *Quatuor modis*, 11. quæst. 3. ex sancto Isidoro.

XVII. Temporale annexum rei spirituali non potest vendi quin vendatur simul per simoniam ipsum spirituale, ut contingit in beneficio, can. *Si quis objecerit*, 11. q. 3. At verò res temporalis cui annexa est accessorie, seu per accedens res spiritualis, vendi potest, dum non æstimeretur, neque augeat pretium res ipsa spiritualis, ut contingit in calicibus, vel lapidibus consecratis, aut in prædio sub jure patronatus.

XVIII. Causa semel affectata apud superius Tribunal, non potest eo inconsulto deinceps devolvi ad inferius Tribunal, cap. *Proposuit*, de for. compet. & l. *Si quis postea*, D. de judic. & l. penult. D. de jurisd. omn. jud.

XIX. Forum sortitur quis ratione delicti, aut ratione contractus, aut ratione domicilii, aut ratione rei de qua contra possessorem causa movetur cap. fin. de for. compet.

XX. Res inter alios acta aliis nocere non potest, cap. *Quarvis*, de sent. & re jud. & l. *Sape*, in princ. D. de re judic. Huc pertinet lex *Id quod nostrum est*, D. de reg. jur. *Id quod nostrum est*, sine facto nostro ad alium transferri non potest.

XXI. Vocem in Capitulo, tam seculari, quam regulari nemo habere permittitur, nisi saltem in Ordine Subdiaconatus constitutus. Concil. Trident. sess. 22. cap. 4. de ref. & Clem. *Et ii qui*, de æt. & qual. & ord. præfic.

AAAA ; XXII. Res

XXII. Res aliena, aut alteri obligata transit cum suo onere, ad quemcunque novum etiam bonæ fidei possessorem transferatur, can. *Si quis Laicus*, 16. quæst. 1. & cap. *Ex literis*, de pignor. His consonant leges civiles, l. *Si debitor*, Cod. de distract. pignor. & l. 2. Cod. quib. mod. pign. tac. contr. & l. *Alienatio*, D. de contrah. empt. & l. *Inter debitorem*, D. de pact. & l. *Si convenerit*, D. de pignor. act. Hac ratione is qui bona fide rem furto ablatam ab illo emit quem credebat rei dominum, tenetur vero domino restituere simul atque ipsi certò innotuerit, tametsi jacturam incurrat soluti à se pretii. Quæ utique obligatio subsistit circa rem ipsam adhuc existentem. At verò circa rem deperditam, aut circa perceptos dudum ex re fructus, stante bona fide, secus judicandum. In his enim valet istud alterum Juris axioma: *Bona fidei possessor in id tantum tenetur in quo ditior factus sit*: l. *Item venimus*, §. *Eos autem*, D. de petit. hered. ubi Gloss. in verb. *Facti essent*, dicit hanc esse optimam regulam, quæ nulla in Jure sit verior. Ceterum qui mala fide rem alienam invasit, non solum rem ipsam restituere tenetur, sed præterea fructus, non modò quos perceperit, sed etiam non perceptos; si modò legitimus rei dominus, si ei liquisset, fuerat percepturus: hæc enim spectant ad integram damni infarcti illati reparationem, cap. *Gravis*, de restit. spoliat.

XXIII. Appellatur ad Episcopum à sententiâ Capituli cui ipse Episcopus interfuit tanquam Canonicus; sed non si interfuit ibi tanquam Episcopus, cap. *Postulastis*, de concess. præb. & cap. *A collatione*, de appellat. in 6.

XXIV. Cum sunt Partium jura obscura, reo favendum est potius quam auctori, cap. *Cum sunt parium*, de reg. jur. in 6.

XXV. Auctore non probante reus absolvitur, cap. *Cum Ecclesia Sutrina*, de causa posses. & l. *Qui accusare*, C. de edend. & l. *Auctor*, C. de probat.

XXVI. Episcopus proprius triplex esse potest, originis, domicilii, & beneficii, cap. *Cum nullus*, de tempor. ordin. in 6.

XXVII. Pretium simoniacum triplex recensetur, munus à manu, munus à lingua, munus ab obsequio, can. *Sunt nonnulli*, 1. q. 1.

XXVIII. Fundans novum Beneficium hac lege ut sibi conferatur, simoniam committit, cap. *Tua nos*, de simon.

XXIX. Electio est simonica, & proinde invalida, si propter eam aliquid à quocunque datum sit, etiam electo hoc ignorante, cap. *Nobis*, de simon.

XXX. Cum quis astringitur aliquid facere cum alterius consilio, necesse habet consilium requirere, non tamen tenetur consilium sequi, c. *Cum olim*, de arbitr. Similes alia sunt pauca in Jure decisiones. Nam Regularis ad strictiorem aspirans Religionem potest eam ingredi, dummodo licentiam discedendi petierit à suo Superiore, licet eam ille recusaverit, cap. *Licet*, de Regular. Præterea Episcopus quem impiorum protervia impedit in sua diocesi residere, nec permittit ibi ullam jurisdictionem sive per se, sive per alium exercere, potest ad convicinum Episcopum refugere, à quo debet veniam

niam postulare exercendi in ejus Dicecesi contentiosam jurisdictionem: quam veniam si petierit, nec tamen obtinuerit, poterit nihilominus non solum juridice citare, & deinceps procedere contra suos illos oppressores, verum etiam reliquorum sibi subditorum causas contradictoriis judiciis dirimere, Clem. 1. de foro compet. Quæ tamen venia non est necessario petenda ad exercendos jurisdictionis voluntariæ actus in aliena Dicecesi.

XXXI. Nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur, cap. Nullus ex consilio, de reg. jur. in 6. & 1. Consilii non fraudulentis, D. cod.

XXXII. Sunt multa quæ de judicio Dei homines ignorant, quia fortassis quæ vos laudatis ille reprehenderit, & quæ vos reprehenditis ille laudabit, can. Sacerdotibus, in fine, 11. quæst. 1. ex S. Greg. Papa.

XXXIII. Habenti juspatronatus laicum quatuor menses, Ecclesiasticum autem sex menses conceduntur ad præsentandum, cap. unico de jurepatr. in 6.

XXXIV. Matrimonium per vim contractum spontaneâ cohabitatione convalescit, quæ talis judicatur in uxore quæ plusquam anno siluerit, cap. Ad id, de sponsal.

XXXV. Unum corpus constituitur ex Episcopo & Capitulo Cathedrali, ut Episcopus habeatur caput, & Capitulum reliquorum membrorum loco sit, cap. Novit, de his quæ fiunt à Prælat. sine.

XXXVI. Delegata jurisdictio expirat morte delegantis, sicut mandatum quodlibet morte mandantis. Excipe tamen si necdum mortuo delegante lis contestata fuerat, cap. Relatum 191 de offic. deleg.

XXXVII. De alicujus delicto non est facienda inquisitio, nisi præcesserit infamia, non quidem apud malevolas, aut maledicas personas, sed apud providas & honestas, cap. Qualiter, il 2. de accusat.

XXXVIII. Transactio de compensandis litis expensis cum litigioso Beneficio, simoniaca reputatur, cap. Cum pridem, de pactis.

XXXIX. Injustum est alterius libertatem ex nostra opinione, seu conscientia particulari damnare; ut quid enim mea libertas judicatur ab aliena conscientia? 1. Cor. 10. 29.

XL. Digni sunt morte non solum qui mala faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Rom. 1. vers. 32.

XLI. Non sunt facienda mala ut eveniant bona. Rom. 3. vers. 8. Neque enim sat est bonum intendere finem, nisi mediis pariter honestis utare, dicente Deo Deuter. 16. vers. 20. *Iuste quod iustum est persequeris.*

XLII. Omnis agens contra propriam conscientiam quantumvis erroneam peccat. *Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est, quia non ex fide.* Omne autem quod non est ex fide, peccatum est. Rom. 14. vers. 23.

XLIII. Ab Apostolici delegati processu, vel judicio non appellatur nisi ad Papam vel Legatum, cap. Super questionum, §. Porro, de offic. deleg.

& cap. *Si delegatus*, cap. *Si is qui*, cap. *Si à delegato*, eod. tit. in 6. Quæ vera sunt de delegatione particulari. At verò si delegatio Apostolica communis sit alicui ordini, ut sunt tituli Legatorum Apostolicorum omnibus Episcopis communes, ea non intervertit communem appellationum ordinem, & devolvitur ad Metropolitanum quæ interjicitur appellatio.

XLIV. Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari, cap. *Quod omnes*, de reg. jur. in 6. Vulgò dicitur Universitas approbare aut decernere quod major pars approbaverit aut decreverit. Ceterum quia Jura statuant nonnunquam ut singuli quique approbent, quandoque verò ut singulis vocatis id prævaleat quod majori, aut meliori parti visum fuerit, non inconcinne à Doctoribus sic distinguitur. Alia esse quæ à pluribus ut universis approbanda sunt, atque in his consensum majoris partis sufficere, ut contingit toto tit. de his quæ sunt à majori parte Capituli; itemque in deliberationibus Civitatum, aut Collegiorum, & in causarum judiciis, in quibus calculi & suffragia dinumerantur solent. Alia verò esse quæ ab omnibus ut singulis approbanda sunt, addò ut unius oppositione reliquorum deliberatio nullius sit vigoris, ut in alienatione prædiorum Ecclesiæ, quæ impediri potest per unum de toto Capitulo Clericum, cap. *Si quis*, §. fin. de reb. Eccl. alien. & can. *Non liceat Pape*, ibi: *Liceat quibuslibet etiam Ecclesiasticis personis contradicere*, 12. q. 2. & can. *Sine exceptione*, ibid. Hic ergo valet illa Juris regula: *In re communi potior est conditio prohibentis*. At ubi commodum Ecclesiæ notoriè promovetur, non habetur ratio privati alicujus contradicentis, utpote non ex ratione, sed ex manifesta perveracia: & sufficit ad ejusmodi alienationem Episcopi cum majore Capituli parte consensus, cap. *De super*, §. fin. de reb. Eccl. alien. In Jure Civili decernitur licere mortuum inferre in commune sepulcrum, aliis etiam quorum est sepulcrum invitis, Instit. de rer. divis. §. *Religiosum*, & l. *Cum in diversis*, D. de relig. & sumpt. fun. Contra quàm scriptum est in cap. *In re communi*, de reg. jur. in 6. In re communi potior est causam prohibentis.

XLV. Demùm ut Opus istud gemmea fibula concludatur, summam regulam tradit Apostolus: *Ut simus omnes in Christo Jesu nova creatura*, Gal. 6. vers. 15. statimque subjungit vers. 16. *Et quicumque hanc regulam sequuti fuerint, pax super illos & misericordia, & super Israël Dei*. Idemque Apostolus sic prædicat 2. Cor. 15. vers. 17. *Si qua ergo in Christo nova creatura, vetera transferunt, ecce facta sunt omnia nova*. Quem locum Theodoretus consuetà peritiâ simul & brevitate sic exponit: *Oportet eos qui Christo crediderunt, tanquam in nova aliqua creatione vitam instituire: per sanctissimum enim Baptismum renovati, peccati senium exuimus*.